

úgy játszik, mintha legelöl ülne, és általában véve érződik, hogy mindenki szívesen csinálja, amit csinál. Nemrég belső próbajátékot tartottam kisebb kialakuló belső konfliktusok tisztázására, és nagyon jó tapasztalatokat szereztem. Hétfőtől péntekig játszottak a zenekari tagok, szombaton és hétfőn pedig regisztrációs próbajátékot hirdetem, hogy tisztában legyenek, milyen magasra helyezhetem a mércét. Végül tiszta lelkiismerettel és nagy örömmel mondhattam mindenkinek, hogy továbbra is számítok rá... Néhányuknál ke-

rült csak sor szerződés módosításra, illetve próbaidős figyelmeztetésre. A legnagyobb haszna ennek az volt, hogy különösen sokat gyakoroltak a muzsikusok, aminek hallható is lett az eredménye. Nem akartam senkit rémületben tartani, hiszen az nem vezet sehová, de a megmérettetés eredménye, izgalma azért senkinek sem ártott. A fúvósokat talán nem is zaklatta fel annyira, hiszen ők naponta viszik a bőruket a vásárra, de egy vonósoknak is éreznie kell, hogy egyedül is el tudja játszani a szólalmot. A többség elfogadta ennek szükségességét és megfelelő intelligenciával dolgozta fel a történeteket. Botrány sem lett belőle, mint annyi ilyen próbajáték alkalmával az elmúlt években.

– *Úgy érzi tehát, hogy a legjobb helyzetben van a zenekarával?*

– Valóban úgy gondolom: szerencsés vagyok, hogy éppen ezzel a társulattal dolgozhatom együtt, és remélem ezen az sem fog „rontani”, ha egyszer végre az együttes jelenlegi színvonalához méltó feltételrendszerben dolgozhatunk. *Tóth Anna*

Félévszázados pályafutás

Budafok-Tétény díszpolgára,

a magyar zeneoktatás kiemelkedő személyisége

– Nemes László

Alapítója a Nádasdy Kálmán Művészeti Iskolának, a Magyar Zeneiskolák és Művészeti Iskolák Szövetségének, a Metronóm című zeneiskolai szaklapnak, a Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekarnak. Apáczai-díjas pedagógus, a Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztjének és a Budapestért Díj birtokosa. Évtizedeken át csellózott, tanított és vezényelte a különféle együtteseket, gyermekek százaival ismertette és szerettette meg az együttműködés semmivel sem összehasonlítható élményét. Nemes László ötven évvel ezelőtt kezdte zenei pályafutását.

– *Ötven év – rengeteg lehetőség, megálmodott és/vagy megvalósított ötlet lehetősége. Az, hogy az Ön gazdag életművében szinte minden út a zenekarhoz, a közös muzsikáláshoz vezetett, ösztönös vagy tudatos pályaeépítés következménye volt? Netán az élet hozta úgy, hogy zenepedagógusként a zenekari kultúráért tudta a legtöbbet tenni?*

– Egész pályafutásomban, az első pillanattól kezdve meghatározó volt a zenekar, mint muzsikálási közeg. Gimnazista koromban már zenekart szerveztem, amelyben diákok és pedagógusok együtt muzsikáltak. Tornatanárom volt a nagybőgős, az irodalomtanárom a koncertmester. Koncerteket adtunk, felejthetetlen zenei és közösségi élményeket szerezünk. Azokban az években nagy dolog volt falvakba járni hangversenyeket adni, ahol sok komoly darab mellett egy-két keringő is mindig elhangzott. Szülővárosomban, Pápán amúgy is fantasztikus öntevékeny művészeti élet volt az ötvenes években. Én a Türr István Gimnáziumba jártam, de sok tanár átkerült a református kollégium-

ból, akik csodálatos szellemiséget hoztak az iskolába. Mindenkit arra inspiráltak, hogy aki amihez tehetséges, abban fejtsse ki a tehetségét. A pedagógusoknak Pápán színjátszó együttesük volt, és elképesztő színvonalú előadásokat hoztak létre. Ott volt a Pedagógus-zenekar, amely merészen vállalkozott: Don Juan nyitányt játszottunk, a kórossal együtt is sokat muzsikáltunk. A vendégek bevonulása-kor emlékszem, hogy a Tannhäuserből szólalt meg részlet. Arról nem is szólva, hogy ebbe az együttesbe sok ifjú művész, művészjelölt is jött kisegíteni. Diákként ott oboázott Pongrácz Péter is. Ott, Pápán kezdtem pedagógiai tevékenységemet, hiszen az ötvenes évek végén, hatvanas évek elején már saját ifjúsági zenekarom volt, amelynek tagjait a gimnáziumból toboroztam, és volt egy csodálatos kórusom is a közgazdasági technikumban. Velük már részt vettem a Helikon ünnepségeken is, a középiskolás kulturális diáknapokon, ahol ismeretlenül csöppentünk a nagy nevek közé és arany minősítéssel szerepeltünk. Minket még nem láttak

vendégül négy napra, így hajnali 4-kor keltünk, hogy vonatunk a kezdésre odaérjen.

Amikor Győrbe kerültem a szakiskolába, már a félévi vizsgán megkérdezte Metzger Károly, a Győri Filharmonikus Zenekar koncertmestere, vizsgáltnök, hogy lenne-e kedvem a zenekarba járni. Természetesen volt kedvem, így kerültem 1956 februárjában a Győri Filharmonikus Zenekarba. Az első hangversenyen Tusa Erzsébet játszotta Beethoven G-dúr zongoraversenyét, majd a Psalmus Hungaricus következett. Márciusban nem kisebb személyiség lépett fel az együttes-sel, mint Zathureczky Ede, akinek azt hiszem ez volt az utolsó magyarországi koncertje, amelyen a Bartók Hegedűversenyt játszotta. Húszévesen Beethoven IX. szimfóniájában vehettem részt, kísérhettem Fischer Anniet, Jeanne-Marie D'Arreé-t. A karmester Rozsnyai Zoltán volt, de vezényelt ott többek között Kertész István, Somogyi László, Erdélyi Miklós, Kórodi András, Vaszy Viktor is.

– *Mikor került a fővárosba?*

– 1964-ben, kimondottan családi okok miatt. De az is közrejátszott, hogy a hatvanas években Vavrincez Béla volt a Győri Filharmonikusok karmestere, és ő hívott a BM-zenekarba. Két évvel később „elszegődtem” a Szegedi Szabadtéri Játékok zenekarába is, ahol négy csodálatos szezont töltöttem el. Verdi- és Erkel-operákat játszottam Vaszy Viktorral, Cigánybárót Willy Boskowskival – sosem fogom elfelejteni. Gyönyörű négy év volt, és így az opera műfajával is megismerkedtem.

– *Mikor kezdett el tanítani?*

– Mindig tanítottam, annak idején Pápán kezdtem. 1955-ben érettségiztem és részben Pécsre felvételiztem, a tanárképző főiskola matematika-ének szakára, valamint a győri konziba. Miután felvettek Győrbe, természetesen a zenét választottam. És miután a csellótanárom Győrből járt Pápára tanítani, de egy idő után már nem tudta ezt vállalni, a diákjait átadta nekem. Így történt, hogy júniusban még diáktársaim lettek az első tanítványaim szeptemberben. Sikeres és eredményes volt ez a munkám, több tanítványom lett zenepedagógus, művész – többek között Markó György, aki elkerülvén Győrből harmadik szakiskolai osztályba mehetett és ma a Fesztiválzenekar egyik vezető csellójává.

1970-ben lettem zeneiskola igazgató, de még három évig én voltam az egyedüli csellótanárom. Aztán egyre kevesebbet tanítottam, mivel a zenekar kötötte le figyelmemet. A csellóoktatás mellett természetesen azonnal elkezdtem zenekarral is foglalkozni, amikor 1964-ben tanári állást kaptam a fővárosban. Először az I. kerületben, a Kosciuszko Tádé utcában, ahol Bálint Mária volt a koncertmester, Bálint Gábor, Czetter Vera, Losonczy Kati, Lakatos Tamás ültek többek között a pultok mögött. Fantasztikus jó társaság volt, nagyon szép dolgokat lehetett velük összehozni. 1965-ben, budafoki csellótanárként is szerettem volna ilyen élményekkel gazdagodni, elkezdtem tehát ott is a kamaragyüttesek, a zenekar szervezését.

– *Ritka az olyan muzsikusként, aki ennyire elmerülve a muzsikában ilyen kitartóan és eredményesen tudna szervezni is. Ez mikor derült ki? Hogy nem egyszerűen mint zenész, hanem mint szervező-vezető is mélyrehatóan elhivatott szakember?*

– Ez a zenekari muzsikálással kezdődött már a gimnáziumban, hiszen meg kellett

tudni győzni a tantestületet meg az igazgatót, hogy támogasson bennünket. Aztán Győrben folytatódott, amikor a Filharmonikus Zenekar tagjaiból kamarazenekart szerveztem. Ez nem is volt olyan egyszerű, hiszen még nagyon centralizáltan irányították mindent. De elkezdődött a munka: először múzeumi koncerteket adtunk a Xantus János Múzeumban – előbb, mint Budapesten bárhol. A BM-zenekarban is létrehoztuk a magunk kis kamaragyüttesét, sőt irodalmi kávéházat, ahol a BM-ben csak nyelvszakjaikat hasznosítani tudó fiatal irodalmárok, és orvosok is közreműködtek. De rendeztünk hatalmas bálakat is, együtt az Illés és a Metró zenekarral.

Mindig is törekedtem arra, hogy valamilyen módon minden művészi ágat átkaroljak, hogy ezeket megpróbáljam egy fedél alá hozni. Lehet, hogy neveltetésem miatt. Nagyon szerény körülmények között éltünk, én úgy kezdtem csellózni, hogy addig nem is tudtam a hangszer létezéséről. Szüleim nem tanulhattak, de a családban minden ágon volt bencés tanár, és az a szellemiség áthatott minket. A tanulás követelmény volt nálunk, de az talán még jobban inspirált, hogy a tanulás segíthet kitörni abból a szegénységből. A hatvanas években többször járt Győrben Ujfalussy tanár úr, akinek előadásai egyre jobban érdekelték, és ennek hatására beiratkoztam a marxista egyetemre. Ott nem sok szó esett ideológiáról, tanultunk ezzel szemben esztétikát Ujfalussy, Zoltai és Vitányi tanár uraktól, művészettörténetet Aradi Nórától. Felkészültebbek lettünk a művészetek hatásainak ismeretéből, gondolkodóvá váltunk, összefüggéseket kerestünk.

– *Ezen biztos sokan csodálkoznak: hogyan lehet ilyen elméleti ismereteket a gyakorlati zeneoktatásban konvertálni?*

– Nem pusztán ismeretekről, de gondolkodásmódról van szó. 1970-ben például, amikor megalapítottuk a Nádasdy iskolát, a fejlesztést a zenekari partitúra alapján kezdtük el. Mindent nem lehetett egyszerre: elindult egy vonós képzés, aztán jött a fúvós oktatás, majd a fúvós is differenciálódott: fafúvósra és rézfúvósra, végül klarinétára, fuvolára, oboára, fagottra, illetve trombitára, kürtre harsonára, és tubára.

A másik fontos összefüggés, hogy nemcsak oktatásban, hanem kultúrában gondolkodtam. Én nagyon megszerettem ezt a városrészt, mivel a szülővárosomra emlékeztem. Rátaláltam itt Pápa hangulatára, szellemiségére, emberi kapcsolataira. Job-

ban felfigyelnek a vezetők is az ember munkájára, mint a belvárosban. Életem nagy szerencséjének tartom, hogy olyan támogatókra találtam, akik érzékenyek voltak erre és minden segítséget megadtak. Fejleszthettem, dolgozhattam. Hangsúlyozni szeretném, hogy a megvalósításhoz tantestület is kellett, amellyel együtt lehetett gondolkodni. A nyolcvanas évek már az iskolai együttesek nagy sikereiről szóltak.

– *Amikor leül egy gyerek, hogy csellózni kezdjen, hogyan, milyen módszerrel irányította a zenekar felé? Mesélt neki? Esetleg beültette egy-egy koncertre? Vagy beültette a zenekarba, hogy megérezze az ízt?*

– Még mindig vita van arról, mi ennek a legeredményesebb metodikája. Alapvető a gyerek motivációja. A legfontosabb, hogy a gyerek valahova eljusson: tudjon valamit megszólaltatni, ki tudja valahogy fejteni magát. Ha neki való zenét kap, olyat, amivel a lelke azonosulni tud, hamar rá lehet hangolni. Másfelől legyen meg benne az összhangra való vágyakozás, annak élménye. A tanárnak mindig legyen ott a hangszer, ne csak verbálisan dirigáljon, hanem üljön le a gyerek mellé és mutassa meg neki. Lehetőség szerint játssza a másik szólamot, mert az megsokszorozza a gyerek érdeklődését, az már az élményt adó közösségi zenélés egy fajtája.

Nagyon jó volt, hogy 1972-től a Kertészeti Kutató Intézet patronálta az iskolánkat. Ehhez az intézethez tartozott a fertődi kastély, ahova mi el is jutottunk. Csodálatos volt a hangulat, gyakoroltunk, koncertet szerveztünk, zeneakadémiai tanárokat hívtunk, akik tanították a gyerekeket és még hangversenyt is adtak.

– *Hogyan kezdődött a társművészetek bevonása a zeneiskolai hatáskörbe?*

– Ez mind annak a következménye, amiről meséltem: az összművészetek iránti érdeklődésemnek, annak, a rálátásnak, amire esztétikai tanulmányaim során tettem. Aztán 1979-ben alkalmam volt Pozsonyban művészeti iskolát látni, ahol a társművészetekkel is foglalkoztak. És velem együtt felfigyelt erre Mezei Gyula is, aki akkor a Fővárosi Tanács Művelődési Főosztályának vezetője volt. 1980-ban avattuk első önálló épületünket, egy villaépületet, ami nagy szó volt, hiszen akkoriban a zeneiskoláknak nem volt önálló épületük. 1981-ben elkezdtük ott a társművészetek oktatásának kísérletét, amit aztán a nyolcvanas

években, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium engedélye birtokában, egy új koncepció égisze alatt, számos más intézményben is megvalósítottak. A mi kísérletünk fantasztikus sikerrel zárult, hiszen több száz gyermeket tudtunk magunkhoz vonzani: néptáncoltak, képzőművészettel foglalkoztak, később színészetet és balettet is lehetett tanulni. Óbuda után nálunk indult el a népzenei tagozat, s mivel népzene elképzelhetetlen volt autentikus élő zene nélkül tanítani, előbb a Téka, majd a Méta együttes járt hozzánk rendszeresen. Az iskola falain belül elképesztő kulturális élet jött létre. Aztán ez az iskola falain kívül is megmutatta magát a sorra alakuló együttesek segítségével. Itt, a Nádasy Kálmán Alapfokú Művészeti Iskolában is számos formáció működik: a különféle együttesek mellett kamaraszínház is működik.

A nyolcvanas évek közepére az iskolának köszönhetően a kerületnek önálló hangversenyélete lett. A Magyar Rádióval is volt például egy megállapodásunk, amelynek értelmében az akkoriban szokásos külső kamarahangversenyeinek egyik

helyszínéül a Kertészeti Kutató Intézetet választották, mi gondoskodtunk a közönség szervezéséről. Megfordult itt zenei életünk színe-java, a Bartók Vonósnégyes, 1975-ben Pásztor Ditta és számos más híresség.

1974-től indultak a Tétény-Promontor Napok, amelynek helyszíne a Kertészeti Kutató mellett a ma elég siralmas állapotban lévő, akkor még pompázó Rózsakert volt. Amikor kinyíltak a rózsák, tízezrek zarándokoltak oda, hiszen fantasztikus látványt nyújtott. Zene szólt a rózsák között és szerte a kerületben, megnyíltak a templomok kapui a hangversenyek és közönségük előtt. Koncerteket rendeztünk a budafoki moziban, ahol az első fellépő a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara volt Kobayashi vezényletével. Fellépett Kocsis Zoltán, Schiff András is.

Mindig meggyőződésemm volt, hogy azért, mert a zeneiskola nem hivatásos muzsikuskat, azaz nem profikat képez, azért még I-profi módon lehet – és kell – gondolkodni, dolgozni azoknak, akik ott oktatnak.

1981-ben az ifjúsági zenekar szimfonikusává vált, 1984-ben I. helyezést és az Osztrák Rádió Nagydíját kapta a bécsi

nemzetközi zenekari versenyen, 1985-ben és 1989-ben részt vettünk az Európai Ifjúsági Zenekari Fesztiválon Münchenben illetve Strassbourban. Majd a KÓTA közreműködésével összekerültünk az akkor már nagyon válságos állapotban lévő Közalkalmazottak Szimfonikus Zenekarával, amit végül mi vettünk át. A Fővárosi Tanács Dísztermét kaptuk meg, hogy ott koncertezhetünk, ahonnan már csak egugrás volt a Zeneakadémia Nagyterme... Hamarosan eljött a szponzorszerzések ideje, és nekünk sikerült valóban jó támogatásokat szereznünk. Ez teremtette meg annak lehetőségét, hogy a gyerekek próbádját, térítési díjat kaphattak. Jöttek a tehetséges fiatal muzsikuskok, körvonalaződött a majdani Dohnányi... Kellert természetesen az Önkormányzat egyetértése és támogatása is, anélkül nem ment volna. 1993-ban jegyezték be a Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekart. Mindig büszkeséggel tölt el, ha látom: hány muzsikuspálya kezdődött éppen Budafokon. Szinte nincs ma már olyan zenekar, amelyben ne ülnének egykori budafoki növendékek

Tóth Anna

Harsonásmegmérettetés nagy nemzetközi sikerrel

Hőna Gusztáv reméli, nem kell négy évtizedet várni a következő versenyre

A 40. Budapesti Nemzetközi Zenei Versenyen különleges instrumentum művészei mérték össze tudásukat, hiszen 2005. szeptember 3-a és 12-e között a harsonások vetélkedtek a Zeneakadémián. A verseny győztese Alexander Gorbunov orosz művész lett, a második díjat az osztrák Hannes Hölzl, a harmadikat pedig a francia származású Antoine Ganaye vehette át. Bár hazai versenyző nem került a döntőbe, a két legeredményesebb középdöntős magyar versenyző – Horváth Szabolcs és Lugosi Róbert – különdíjban részesült. A zsűri elnöke, Hőna Gusztáv szerint nagyon rangos volt a budapesti megmérettetés, amelyen kiváló fiatal művészek mutathatták be tudásukat, s a verseny szervezettségével is lenyűgözte a résztvevőket, valamint a közönséget. Csak amiatt csalódott egy kicsit, hogy az egyes fordulók iránt kevesen érdeklődtek, s hogy a magyar versenyzők számára nem alakult túl szerencsésen a megmérettetés, hiszen a tizennégyből hatan voltak kénytelenek visszalépni. A zeneakadémiai tanszékvezető azért bízik abban, hogy így is sikerült legalább tíz napra reflektorfénybe állítani a harsonát, s hogy nem kell negyven esztendő várni a következő versenyre.

„A gálakoncert, amelyen a Rádiózenekar muzsikált Kovács László vezényletével, szintén hatalmas siker volt – meséli Hőna Gusztáv – a fiatalok, ha lehet, akkor még jobban játszottak, mint a döntőben. Korábban a versenyre összpontosítottak, most pedig a koncertre!”

A nemzetközi zsűri elnöke szerint megérdemelten nyert a 27 éves orosz Alexander Gorbunov, hiszen igazán profi pro-

dukciókat mutatott be az egyes fordulókban. A második helyezettet, az osztrák Hannes Hölzl-t pedig kivételes tehetségnek tartja, hiszen a muzsikusk tenor és alt harsonán is kiválóan játszik, s ehhez mindössze 18 esztendő... Szintén jogosan nyerte el a harmadik díjat a francia Antoine Ganaye, aki remekül bemutatta hazája harsonakultúráját is. A magyar versenyzők igazán kitettek magukért. Szép

produkciókat mutattak be, egyedül koncentrációjuk nem tartott ki a verseny végéig. A két legeredményesebb középdöntős Horváth Szabolcs jutalma egy Bach Stradivarius tenorharsona, valamint a Fővárosi Önkormányzat kétszázötvenezer forint pénzjutalommal járó Pro Cultura Orbis kitüntetés lett, s ez utóbbi díjat Lugosi Róbert is átvehette. Ennek Hőna Gusztáv azért is örül nagyon, mert ezt az